

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการบอกข่าวร้ายในภาษาไทยและเหตุจูงใจ

สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการบอกข่าวร้ายมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้ายมี 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของการสนทนา และ บริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ได้แก่ การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม และความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, ข่าวร้าย, ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ, วัฒนธรรม, วัจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ที่อยู่: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200
E-mail: sittitam209@hotmail.com

Linguistic Strategies Used for Telling Bad News in Thai Language and Motivational Concerns

Sittitam ongwuttiwat¹

Abstract

This research aimed to study linguistic strategies that Thai people adopted to tell bad news, as well as their motivational concerns while performing the act. Research results indicated that Thai speakers adopted mitigating strategies more frequently than bold-on record strategies. An analysis of their motivational concerns revealed that there were two types of motivational concerns i.e. the purpose of conversation and the context of conversation. Thai speakers placed a priority on maintaining good relationship with the interlocutor. This linguistic behavior might be motivated by three sociocultural factors, i.e. an interdependent view of self, collectivism, and high contextual culture.

Keywords: Linguistic strategy, bad news, motivational concern, language culture, emancipatory pragmatism

¹Lecturer of Thai department , faculty of liberal arts , Thammasat university
Address: Faculty of liberal arts , Thammasat university, Phra chan, Bangkok, 10200
E-mail: sittitam209@hotmail.com

บทนำ

ในบรรดาการปฏิสัมพันธ์หลากหลายประเภท การบอกข่าวร้ายนับเป็นการปฏิสัมพันธ์ลักษณะหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากการการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่มักเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ผู้พูดจำเป็นต้องเลือกว่าจะใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในมุมมองของผู้พูด การบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนาอาจเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากความปรารถนาดีของผู้พูด แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อพิจารณาจากมุมมองของผู้ฟังแล้ว การบอกข่าวร้ายสามารถทำลายอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ฟังได้เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจว่าเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้พูดภาษาไทยต้องบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการบอกข่าวร้ายนั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ายังมีงานวิจัยใดที่ศึกษาการบอกข่าวร้ายในภาษาไทย ดังนั้นในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาการบอกข่าวร้ายในภาษาไทยโดยมุ่งพิจารณาที่มุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งมีคำถามการวิจัยว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไรในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนา และเมื่ออยู่ในสถานการณ์การบอกข่าวร้าย ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยใดบ้างในการบอกข่าวร้าย

กรอบแนวความคิดทางทฤษฎี

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการบอกข่าวร้ายในภาษาไทยและข้อคำนึงที่เป็นเหตุ

จูงใจนี้เป็นไปตามแนวทางที่เรียกว่า “Emancipatory Pragmatism” หรือ “วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย” (พานโพธิ์ทอง, 2555)

แนวคิด วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย (Emancipatory Pragmatism) เป็นทฤษฎีที่เกิดมาจากความร่วมมือของนักวิชาการหลากหลายแขนงสาขาทั้งนักภาษาศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสังคมวิทยา ตลอดจนนักวิทยาศาสตร์ปริชานที่มีความมุ่งมั่นและยึดอุดมการณ์เดียวกัน คือ การวิเคราะห์ภาษาโดยไม่ละเลยสามัญสำนึก ของเจ้าของภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ

Hanks, Ide and Katagiri (2009) ผู้ริเริ่มแนวความคิดดังกล่าวพยายามเสนอและตั้งคำถามว่า ทฤษฎีทางวจนปฏิบัติศาสตร์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย สามารถอธิบายการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีโครงสร้างและระบบวิธีคิดแตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมของเจ้าของทฤษฎีได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ อย่างไรก็ตาม และการพรรณนาปรากฏการณ์ทางภาษาต่างๆ ที่เกิดขึ้นควรพิจารณาจากมุมมองเจ้าของภาษาหรือปัจจัยทางวัฒนธรรมในสังคมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนให้มีการสร้างกรอบการวิเคราะห์วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่กลั่นกรองมาจากความคิดหรือค่านิยมของสังคมนั้น ๆ เอง

ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการบอกข่าวร้ายในภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีวจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย โดยมุ่งพิจารณาปรากฏการณ์ทางภาษาดังกล่าวจากมุมมองเจ้าของภาษาและปัจจัยในสังคมวัฒนธรรมตามทฤษฎีที่วจนปฏิบัติศาสตร์แนวปลดปล่อย เสนอไว้

1. การมีมุมมองตัวเองแบบพึ่งพา

Markus, and Kitayama (1991) กล่าวว่า ในแต่ละสังคมย่อมมีแนวคิดเรื่องตัวตน (self) แตกต่างกัน เช่น สังคมอเมริกันจะมีมุมมองตัวตนแบบอิสระ (an independent view of self) ส่วนสังคมญี่ปุ่นจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (an interdependent view of self) และอธิบายว่า คนที่มีมุมมองตัวตนแบบอิสระจะมองว่าตนเองมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างและเป็นอิสระจากบุคคลอื่น ในขณะที่คนที่คนที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความ สัมพันธ์ทางสังคมและตัวตนของเรา กับบุคคลอื่นมีความเกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าคนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาจะได้รับการปลูกฝังให้ประพฤติตนตามที่สังคมหรือกลุ่มกำหนดและคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญ ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้คนในสังคมที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพามีความสุภาพอ่อนน้อม ไม่กระทำให้คู่สนทนามีความรู้สึกที่ไม่ดีอย่างตรงไปตรงมาเพื่อรักษาความเป็นกลุ่มหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้

ทัศนที่กล่าวว่า มุมมองตัวตนแบบพึ่งพาของคนไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดพุทธศาสนาเรื่อง “ปฏิจกสมุปปาท”(หลักธรรมที่เน้นเรื่องความเกี่ยวเนื่องและเป็นเหตุปัจจัยกันและกัน) กล่าวคือ คู่สนทนาที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาย่อมจะปฏิสัมพันธ์ด้วยลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยและพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าความขัดแย้ง สอดคล้องกับที่ Klausner (1981) และ Bilmes (1992) ได้อธิบายว่า คนไทยมักหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในสังคม และปัจจัยประการสำคัญที่กำหนดการประพฤติปฏิบัติของคนไทยให้เป็นเช่นนั้นคือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้หลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนาจะกำหนดให้คนหลีกเลี่ยงการแสดงอารมณ์รุนแรง หลบหลีกเลี่ยงการเข้าไปผูกพัน และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

2. ความเป็นสังคมแบบอ้างอิง

Hofstede (1984, 1987) เสนอว่า สังคมที่ดำรงอยู่ในแต่ละวัฒนธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) สังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมต่างให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นพวกพ้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และ 2) สังคมแบบอิงบุคคล(individualism) หรือสังคมที่สมาชิกในสังคมมักให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างเป็นปัจเจก และให้ความสำคัญการอยู่แบบตัวคนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่มเป็นพวกพ้อง

ทั้งนี้ Hofstede และนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Triandis (1995) Mulder (1996) Pongsapich (1998) จัดให้สังคม ไทยมีลักษณะเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม กล่าวคือ คนที่อยู่ในสังคมที่มีลักษณะเช่นนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มและต้องการการยอมรับจากกลุ่ม เนื่องจากเห็นว่าการอยู่ร่วมกันและการพึ่งพาอาศัยกันเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมของคนในสังคมแบบอิงกลุ่มจึงมักจำคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่นเป็นสำคัญ

3. ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง

Hall (1976) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) และวัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low context culture) ทั้งนี้วัฒนธรรมบริบทต่ำ (Low context culture) เป็นวัฒนธรรมที่เชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวสามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องดูความหมายจากท่าทางการแสดงออกและบริบทแวดล้อมต่างๆ ร่วมด้วยการพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้มักจะพูด

ตรงไปตรงมาและไม่ค่อยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเท่าใดนัก ทั้งนี้ นักวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาหลายท่าน เช่น Hall (1976, 1981) Mulder (1996) Pongsapich (1998) จัดให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมบริบทสูง (High context culture) กล่าวคือ ในการแสดงความไม่พอใจคนไทยไม่ได้คำนึงถึงเฉพาะจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการปฏิสัมพันธ์เท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงบริบทของการปฏิสัมพันธ์ด้วย และเชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถตีความหมายการสื่อสารได้ทั้งหมด ต้องดูความหมายจากท่าทางการแสดงออกและบริบทแวดล้อมต่างๆ ร่วมกัน การพูดจาของคนในวัฒนธรรมนี้มักจะพูดอ้อมค้อม ไม่ตรงประเด็น และจะรักษาความสัมพันธ์โดยดูความเหมาะสมกับบริบท บุคคล กาลเทศะ และโอกาสในการสนทนา

คำจำกัดความ

การบอกข่าวร้าย ในบทความวิจัยนี้หมายถึง การที่ผู้พูดบอกข่าวหรือเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นเหตุทำให้ผู้ฟังต้องเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกเสียใจหรือผิดหวังโดยที่ผู้ฟังต้องไม่รู้ข่าวหรือเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นมาก่อนที่ผู้พูดจะนำมาบอก

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิถีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการบอกข่าวร้ายคู่สนทนา
- 2) เพื่อศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย

วิธีวิจัย

วิธีการเก็บข้อมูลและขอบเขตของข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ส่วนที่เป็นกลวิธีทางภาษาผู้พูดภาษาไทยใช้ในการบอกข่าวร้าย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งสถานการณ์การบอกข่าวร้ายในแบบสอบถามออกเป็น 3 สถานการณ์ ได้แก่ 1) สถานการณ์ที่ท่านบอกข่าวร้ายเรื่องที่เพื่อนของท่านสอบรายวิชาบังคับในสาขาวิชาที่เรียนรายวิชาหนึ่งไม่ผ่าน 2) สถานการณ์ที่ท่านบอกข่าวร้ายเรื่องที่แฟนของเพื่อนของท่านไม่ซื่อสัตย์โดยการคบหากับบุคคลอื่น และ 3) สถานการณ์ที่ท่านบอกข่าวร้ายเรื่องที่ญาติผู้ใหญ่ของเพื่อนของท่านที่อยู่ต่างจังหวัดเสียชีวิต ทั้งนี้ทั้ง 3 สถานการณ์ที่กำหนดในแบบสอบถามมีระดับความรุนแรงของสถานการณ์ที่แตกต่างกันโดยเรียงลำดับความรุนแรงจากมากไปหาน้อย

2.2 ส่วนที่เป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 100 คน (กลุ่มเดียวกับส่วนที่ 1) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ผลการวิจัย

1. กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการบอกข่าวร้าย

1.1 กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำ หรือใช้ถ้อยคำที่ไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้

กลวิธีแบบตรงไปตรงมาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการบอกข่าวร้าย เรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.1.1 การกล่าวถึงข่าวร้ายนั้นโดยตรง

การกล่าวถึงข่าวร้ายนั้นโดยตรง หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเพื่อบอกหรือเล่าข่าวร้ายแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา

- แกสบิวิชานี้ตกนะเว้ย ต้องไปลงใหม่ (1)
- แพนแกมันกำลังมีก๊ิกนะเว้ย แกลองจับสังเกตุดีๆ (2)

จากตัวอย่างที่ (1)-(2) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการกล่าวถึงข่าวร้ายนั้นโดยตรง ซึ่งได้แก่ การบอกว่าผู้ฟังสอบตก และแพนของผู้ฟังกำลังมีก๊ิก ตามลำดับ

1.1.2 การย้ำเน้นถึงข่าวร้ายนั้น

การย้ำเน้นถึงข่าวร้ายนั้น หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำย้ำเน้นถึงข่าวร้ายที่กำลังบอกหรือเล่าแก่ผู้ฟัง มักปรากฏคำขยาย “จริง” “แน่” ฯลฯ

- มันมีก๊ิกแน่ๆแก เชื้อชั้นหะ ชั้นไม่โกหก (3)
- คุณอาแกเสียแล้วจริงๆนะ ชั้นรู้จาก... (4)

จากตัวอย่างที่ (3)-(4) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการย้ำเน้นถึงข่าวร้ายนั้นโดยปรากฏคำขยาย “แน่” และ “จริง” ในตัวอย่างที่ (3)-(4) ตามลำดับ

1.2 กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง

กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง ในที่นี้ หมายถึง กลวิธีการใช้ถ้อยคำที่ผู้พูดไม่ได้แสดงการบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้ถ้อยคำลดน้ำหนักความรุนแรงหรือใช้ถ้อยคำที่ต้องอาศัยการตีความ

กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการบอกข่าวร้ายสามารถเรียงลำดับกลวิธีที่ปรากฏค่าความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1.2.1 การเกริ่นเพื่อให้เตรียมใจ

การเกริ่นเพื่อให้เตรียมใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำเกริ่นขึ้นนำก่อนที่จะบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟัง เพื่อลดน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำที่ตามมา

- แกอย่าเสียใจนะ ถ้าชั้นจะบอกว่าแกสอบวิชา... ไม่ผ่าน (5)
- ทำใจดีๆไว้ละแก ชั้นทราบจากน้าชั้นว่าคุณอาแกที่ระยองประสบอุบัติเหตุเมื่อคืนนี้... (6)

จากตัวอย่างที่ (5)-(6) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการเกริ่นเพื่อให้ผู้ฟังเตรียมใจโดยเกริ่นให้ผู้ฟังเตรียมใจเรื่องการสอบตกและการเสียชีวิตของญาติผู้ใหญ่ ตามลำดับ

1.2.2 การแสดงการถาม

การแสดงการถาม หมายถึง การที่ผู้พูดไม่ได้ใช้กลวิธีการบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาแต่เลือกใช้ถ้อยคำแสดงการถามบางสิ่งบางอย่างจากผู้ฟังที่เกี่ยวข้องกับข่าวร้ายนั้น มักปรากฏอยู่ในรูปประโยคคำถาม

-แกพอทำวิชา (เอ่ยชื่อวิชาที่เพื่อนสอบตก) ได้บ้างมัย (7)

-แฟนแกเค้าดูแปลกหรือผิดสังเกตกับแกรีปาว(8)
จากตัวอย่างที่ (7)-(8) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงการถามโดยอยู่ในรูปประโยคคำถามที่มีคำแสดงการถาม “มัย” และ “รีปาว” ในตัวอย่างที่ (7) และ (8) ตามลำดับ

1.2.3 การแสดงการแนะนำ

การแสดงการแนะนำ หมายถึง การที่ผู้พูดไม่ได้ใช้กลวิธีการบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมาแต่เลือกใช้ถ้อยคำแสดงการแนะนำบางสิ่งบางอย่างแก่ผู้ฟังที่เกี่ยวข้องกับข่าวร้ายนั้น มักปรากฏคำหน้ากริยา “ควร” “ควรจะ” “น่า” “น่าจะ”

- ชั้นว่าช่วงนี้แกน่าจะอ่านหนังสือให้หลายๆหน่อยนะ มันจะช่วยแกได้มากเลยในวิชาต่างๆ (9)
-ข้าว่าแกควรโทร.ไปหาป้าแกบ้างนะว่าเค้าเป็นยังไง (10)

จากตัวอย่างที่ (9)-(10) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงการแนะนำที่มีคำหน้ากริยา “น่าจะ” และ “ควร” ในตัวอย่างที่ (9) และ (10) ตามลำดับ

1.2.4 การแสดงให้เห็นว่าข่าวร้ายนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย การแสดงให้เห็นว่าข่าวร้ายนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย หมายถึง การที่ผู้พูดบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังโดยแสดงให้เห็นว่าข่าวร้ายที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น มักปรากฏคำลดปริมาณ “เล็กน้อย” “นิดเดียว” นิดนึง“นิดหน่อย”

- ชั้นมีข่าวเล็กน้อยจะบอกแกว่า วิชา...แกอาจต้องเรียนใหม่เทอมหน้า (11)

- ชั้นมีเรื่องนิดนึงจะบอกแกว่าตอนนี้แฟนแกเค้ากำลังมีพฤติกรรมแปลกๆนะ ระวังดีๆ (12)

จากตัวอย่างที่ (11)-(12) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงให้เห็นว่าข่าวร้ายนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยโดยปรากฏคำลดปริมาณ “เล็กน้อย” และ “นิดนึง” ตามลำดับ

1.2.5 การพูดหรือกล่าวสิ่งอื่น

การพูดหรือกล่าวสิ่งอื่น หมายถึง การที่ผู้พูดไม่ได้ใช้ใช้กลวิธีการบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา แต่ใช้กลวิธีการพูดหรือกล่าวถึงสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้องกับข่าวร้ายนั้น เช่น มูลเหตุของข่าวร้าย ที่มาของข่าวร้าย หรือเหตุการณ์จิตใจของข่าวร้าย ฯลฯ

-ช่วงนี้แฟนแกเค้าแต่งตัวหล่อเอา ๆ นะ ชั้นว่ามันแปลกๆ (13)

-คุณยายแกเค้าไม่ได้ติดต่อแกมาเลยนี่ช่วงนี้ ลองติดต่อ เค้าไปบ้างดิ (14)

จากตัวอย่างที่ (13)-(14) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการพูดหรือกล่าวถึงสิ่งอื่น ซึ่งได้แก่ การพูดว่าแฟนของผู้ฟังแต่งตัวหล่อ และผู้ฟังไม่ได้ติดต่อยายของผู้ฟังเลยในช่วงนี้ตามลำดับ

1.2.6 การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ

การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ หมายถึง การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจเพื่อลดน้ำหนักของการบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟัง มักปรากฏคำหน้ากริยา “อาจ” “อาจจะ” หรือคำอุทานแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ “เออ”

-คือว่า...ชั้นอาจจะดูมาผิดก็ได้ วิชา...แกไม่ผ่านอะ (15)

- เออ..คือชั้นจะบอกแกติ้มัยว่า...ชั้นเห็นนายดันเดินไปกับผู้หญิงใครก็ไม่รู้ที่สยามอะ (16)

จากตัวอย่างที่ (15)-(16) จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ

โดยปรากฏคำหน้ากริยา “อาจจะ” และคำอุทาน แสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ “เออ” ตามลำดับ

1.2.7 การแสดงความสงสัยหรือ ประหลาดใจ การแสดงความสงสัยหรือ ประหลาดใจ หมายถึงการที่ผู้พูดไม่ได้ใช้ใช้กลวิธี การบอกข่าวร้ายแก่ผู้ฟังโดยตรงไปตรงมา แต่ใช้ กลวิธีในการแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ เกี่ยวข้องกับข่าวร้ายนั้น มักปรากฏคำกริยา “สงสัย” “ไม่เข้าใจ” “งง” หรือคำอุทานแสดง ความสงสัยหรือประหลาดใจ “เอ” “เอ๊ะ”

-ขึ้นสงสัยว่าทำไมช่วงนี้แฟนเก่าไม่ค่อยมา รับมา ส่ง แกลยเนาะ แกว่ามัย (17)

-เอ เพราะอะไรเกรตวิชา...ของแกยังไม่ออกซักที ลองไปถามอาจารย์ดูมัยวะ (18)

จากตัวอย่างที่ (17)-(18) จะเห็นว่ากลุ่ม ตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงความสงสัยหรือ ประหลาดใจโดยปรากฏคำกริยา “สงสัย” และ คำอุทานแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ “เอ” ตามลำดับ

อัตราส่วนความถี่ของกลวิธีทางภาษาทั้ง กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาและกลวิธีทาง ภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงที่ผู้พูด ภาษาไทยใช้ในการบอกข่าวร้ายสรุปได้ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดใช้ในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนา

กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา (ครั้ง/ร้อยละ)	กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรง (ครั้ง/ร้อยละ)
1. การกล่าวถึงข่าวร้ายนั้นโดยตรง (29 ครั้ง/ร้อยละ 3.79)	1. การเกริ่นเพื่อให้เตรียมใจ (291 ครั้ง/ร้อยละ 38.03)
2. การย้ำเน้นข่าวร้ายนั้น (20 ครั้ง/ร้อยละ 2.61)	2. การแสดงการถาม (99 ครั้ง/ร้อยละ 12.94)
	3. การแสดงการแนะนำ (93 ครั้ง/ร้อยละ 12.15)
	4. การแสดงให้เห็นว่าข่าวร้ายนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย (86 ครั้ง/ร้อยละ 11.24)
	5. การพูดหรือกล่าวสิ่งอื่น (74 ครั้ง/ร้อยละ 9.67)
	6. การแสดงความลังเลหรือไม่แน่ใจ (41 ครั้ง/ร้อยละ 5.35)
	7. การแสดงความสงสัยหรือประหลาดใจ (32 ครั้ง/ร้อยละ 4.18)
(49 ครั้ง/ร้อยละ 6.40)	(716 ครั้ง/ร้อยละ 93.59)
765 ครั้ง/ ร้อยละ 100	

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้พูดภาษาไทยอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนา ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้กลวิธีแบบลดน้ำหนักความรุนแรงมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา ดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในอัตราส่วนถึงร้อยละ 93.59 ขณะที่เลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมาในอัตราส่วนเพียงร้อยละ 6.40 ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยเป็นคนที่ให้ความสำคัญและคำนึงถึงอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่สนทนาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ แม้ว่าเมื่อพิจารณาจากมุมมองของผู้พูด การบอกข่าวร้ายอาจเป็นปฏิสัมพันธ์หนึ่งที่เกิดจากความปรารถนาดีของผู้พูด แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อพิจารณาจากมุมมองของผู้ฟังแล้ว การบอกข่าวร้ายสามารถทำลายอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ฟังได้เช่นกัน ผู้พูดภาษาก็เลือกที่จะใช้กลวิธีทางภาษาแบบลด

น้ำหนักความรุนแรงเพื่อไม่ให้ไปทำลายอารมณ์หรืออารมณ์ความรู้สึกของคู่สนทนา

2. เหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งจากการใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ผลการศึกษาพบว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการบอกข่าวร้ายคู่สนทนาพบทั้งข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของคู่สนทนาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา ดังนี้

ตารางที่ 2 เหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย

1. เหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	2. เหตุจูงใจหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา	
	2.1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือ คู่สนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)	2.2 บริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนา (ครั้ง/ร้อยละ)
1) การให้ความสำคัญกับอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่สนทนา (171 ครั้ง/ร้อยละ 14.51) 2) การทำให้คู่สนทนาเข้าใจอย่างตรงไปตรงมา (25 ครั้ง/ร้อยละ 2.31)	1) สถานภาพและ/หรือบทบาทของผู้พูดและคู่สนทนา (110 ครั้ง/ร้อยละ 10.20) 2) ความเกี่ยวข้องและ/หรือความสัมพันธ์ในอดีตระหว่างผู้พูดกับคู่สนทนา (96 ครั้ง/ร้อยละ 8.90) 3) ความอาวุโสของผู้พูดและคู่สนทนา (91 ครั้ง/ร้อยละ 8.44) 4) ความสนิทระหว่างผู้พูดและคู่สนทนา (86 ครั้ง/ร้อยละ 7.97) 5) ลักษณะนิสัยของคู่สนทนา (71 ครั้ง/ร้อยละ 6.58) 6) ที่ทำของคู่สนทนาในขณะที่สนทนา (65 ครั้ง/ร้อยละ 6.02)	1) การมีหรือไม่มีบุคคลที่สามในขณะสนทนา (91 ครั้ง/ร้อยละ 8.44) 2) ลักษณะและ/หรือระดับความรุนแรงของข่าวหรือเรื่องที่บอก (80 ครั้ง/ร้อยละ 7.42) 3) ลักษณะและ/หรือระดับความรุนแรงของเรื่องหรือประเด็นที่สนทนาก่อนหน้าของผู้พูดและ/หรือคู่สนทนา (73 ครั้ง/ร้อยละ 6.77) 4) โอกาสและ/หรือบรรยากาศขณะที่บอกข่าวร้าย (65 ครั้ง/ร้อยละ 6.02) 5) ภาพรวมของสถานการณ์การสนทนา (54 ครั้ง/ร้อยละ 5.00)
196 ครั้ง/ร้อยละ 18.18	519 ครั้ง/ร้อยละ 48.14	363 ครั้ง/ร้อยละ 33.67
	882 ครั้ง/ร้อยละ 81.81	
	1,078 ครั้ง/ร้อยละ 100.00	

จากตารางจะเห็นว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้ายมีทั้งในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนาและส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงมากที่สุด เช่น การคำนึงถึงความสำคัญกับอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่

สนทนา การคำนึงถึงลักษณะนิสัยของคู่สนทนา การคำนึงถึงท่าทีของคู่สนทนาในขณะที่สนทนา ฯลฯ ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ดังนี้

1. การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน (an interdependent view of self)

ดังนั้น การที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามที่จะเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงเพื่อรักษาอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่สนทนาในการบอกข่าวร้ายจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องการมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพาเนื่องจากถ้าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนาเพื่อรักษาอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่สนทนาย่อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของสังคมดังกล่าว

2. ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม (collectivism)

การที่กลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยพยายามเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการบอกข่าวร้ายแก่คู่สนทนาเพื่อรักษาอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่สนทนาจึงสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่มเนื่องจากสังคมอิงกลุ่มเป็นสังคมที่ผู้พูดจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะฉะนั้นการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการบอกข่าวร้ายที่ให้ความสำคัญกับการรักษาอารมณ์หรือความรู้สึกของคู่สนทนาจึงสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้สมาชิกภายในกลุ่ม

3. ความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High contextual culture)

จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องความเป็นวัฒนธรรมบริบทสูง (High contextual culture) อาจสามารถนำมาใช้อธิบายข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยในกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทยที่ระบุว่าปัจจัยในเรื่องบริบทของการบอกข่าวร้ายทั้งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้พูดและ/หรือคู่สนทนาหรือบริบทที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสนทนาเป็นปัจจัยที่คำนึงถึงเมื่อต้องเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้ายคู่สนทนา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการบอกข่าวร้ายคู่สนทนาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาแบบลดน้ำหนักความรุนแรงในการบอกข่าวร้ายมากกว่ากลวิธีทางภาษาแบบตรงไปตรงมา

ส่วนข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงในการใช้กลวิธีทางภาษาในการตอบรับการขอโทษมี 2 ส่วน คือ 1) ข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์ของการสนทนา และ 2) ข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยในส่วนที่เป็นบริบทของการสนทนา โดยการรักษาความสัมพันธ์ของคู่สนทนาเป็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุฉุกเฉินหรือปัจจัยที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่คำนึงถึงมากที่สุดในการใช้กลวิธีทางภาษาในการบอกข่าวร้าย

พฤติกรรมทางภาษาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1)

การมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา 2)ความเป็นสังคมแบบอิงกลุ่ม และ3) ความเป็นวัฒนธรรมปรีทสูง

แม้ว่างานวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการบอกข่าวร้ายในภาษาไทย แต่จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนหนึ่งยังเลือกตอบแบบสอบถามในช่องคำตอบ “ไม่บอกข่าวร้าย”

และ “บอกข่าวร้ายโดยใช้วิธีอื่น” นอกเหนือจากการใช้กลวิธีทางภาษา และจากการสังเกตของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือปัจจัยในการบอกข่าวร้ายยังมีความสัมพันธ์กับการไม่บอกข่าวร้ายรวมไปถึงการบอกข่าวร้ายโดยใช้วิธีอื่น ซึ่งหากได้มีการศึกษาต่อไปก็จะทำให้เข้าใจแง่มุมของการบอกข่าวร้ายภาษาไทยในแง่มุมที่ละเอียดและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

References

- Bilmes, J. (1992). “Dividing the rice: A microanalysis of mediator’s role in a Northern Thai negotiation”. *Language in society*, 21: 569-602.
- Hall, S. (1976). **Visual culture : the reader**. London: SAGE Publications.
- Hanks,W, Ide,S, and Katagiri, Y. (2009). “Introduction Towards an emancipatory pragmatics”. *Journal of Pragmatics*, 41, 1-9.
- Hofstede, G. (1984). **Culture's consequences: international differences in work-related Values**. Beverly Hills: Sage Pub.
- Hofstede, G. (1987). **Culture's consequences: international differences in work-related values** .Beverly Hills : Sage Pub.
- Klausner, W, J. (1981). **Reflections on Thai Culture**. Bangkok: Suksit Siam.
- Markus, H. R., and Kitayama, S. (1991). Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion and Motivation. *Psychological Review*, 98, 224-253.
- Mulder, N. (1996). **Inside Thai society: An interpretations of everyday life**. Amsterdam: Pepin Press.
- Panpothong, N. (2555). **Pragmatism in Thai**. Unpublished.
- Pongsapich, A (eds). (1998). **Traditional and changing Thai world view**. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Triandis, H, C. (1995). **Individualism and collectivism**. Boulder: Westview Press.